

Europa, responsabilitat limitada

El Tractat de Lisboa ha estat en part decebedor, però la UE serà més democràtica i eficaç

JOSEP BORRELL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 30.12.07

L'any polític s'acaba a Europa amb la solemne firma del Tractat Reformador, amb una polèmica cimera de la UE i l'Àfrica i amb 10 nous estats i 75 milions de ciutadans incorporant-se a l'espai sense fronteres, anomenat Schengen pel costum tan europeu de batejar els acords amb el nom de la ciutat on van ser firmats.

Gràcies a aquest costum, podem dir-li Tractat de Lisboa al Tractat de Reforma dels Tractats de la Unió Europea i de les Comunitats Europees. Però, encara que li escurcem el nom, el contingut continuarà sent llarg i complex, amb 175 pàgines de text, 86 de protocols, 25 de renumeració d'articles dels tractats precedents i 65 declaracions annexes. Una cosa inevitable quan es tracta d'esmenar els tractats anteriors i no de compilar-los en un de sol, com pretenia el Tractat Constitucional.

Per això, el Tractat de Lisboa és just el contrari del que es considerava necessari fa sis anys, quan la Declaració de Laeken va posar en marxa el procés que ara, esperem-ho, s'acaba. En aquell moment es reconeixia la necessitat d'una Europa més oberta, eficaç i democràtica, i que per a això era necessari clarificar i simplificar.

LA CONVENCIÓ ho va intentar amb el seu debat públic i obert i amb la seva ambició constitucional. És el que semblava demanar l'opinió pública, i no solament l'elit avançada de l'Europa federal. La tardor del 2001, dues terceres parts dels enquestats, fins i tot entre els més euroescèptics (Regne Unit, 58%), pensaven que Europa necessitava tenir una Constitució. I quan l'octubre del 2004 es va firmar el Tractat Constitucional al Capitoli de Roma vam pensar que havíem resolt per un llarg temps els problemes institucionals de la UE. Però en realitat ni tan sols va arribar a ser ratificat...

De vegades no convé córrer ni prendre decisions precipitades, i una part important de l'opinió pública europea va veure en la Constitució, per múltiples i diverses circumstàncies, més un problema que una solució, i en l'Europa política, més un risc que una garantia.

Des d'aquell moment, els governs van rebaixar la seva ambició i van tornar als antics mètodes de negociacions diplomàtiques reservades. Però, al final, els dos tractats, Constitucional i Reformador, són radicalment diferents en la forma però substancialment idèntics en el contingut. De l'un a l'altre es perd simbologia política i no es repeteix el que ja està dit en altres tractats que sí que es mantenen en vigor. Però les reformes institucionals proposades es mantenen, malgrat que s'endarrereixi l'aplicació d'algunes, i amb elles la UE serà, sens dubte, més democràtica i eficaç.

Per això l'ambient al monestir dels Jerònims era de satisfacció per haver sortit de la crisi. Falta encara la ratificació i després la seva aplicació pràctica a partir del 2009. Els dos processos no estan mancats de

dificultats, encara que menors, perquè només Irlanda utilitzarà el referèndum, si Gordon Brown aconsegueix resistir la pressió per convocar-lo al Regne Unit. En el fons, això pretenien els que han volgut minimitzar la importància política d'aquest Tractat Reformador, qualificat amb poc fonament de minitractat i amb menys encara de tractat simplificat. O no assistint, com va fer Brown, a la cerimònia de la firma a Lisboa.

Així, el llarg i, en part, decebedor procés que va des del Capitoli de Roma fins als Jerònims de Lisboa es pot resumir dient que es mantenen el contingut dels tractats anteriors en els aspectes econòmics i socials i les modificacions institucionals proposades pel projecte constitucional.

ES PODRIA dir, sobretot a l'esquerra que en bona mesura va ser responsable del no francès, que per aconseguir això no calia córrer tant. La demanda de més Europa social, d'instruments per a una millor coordinació de les polítiques econòmiques i socials al servei del creixement i de l'ocupació, ha quedat en poca cosa.

El pressupost europeu continua sent escàs i mal finançat. La coordinació de les polítiques pressupostàries continua reduïda a una policia dels dèficits públics. La política industrial segueix subordinada a la de la competència, i la convergència dels sistemes socials segueix sense aparèixer a l'agenda. I menys encara després de la recent i polèmica sentència del Tribunal de Justícia contra els sindicats suecs que tractaven d'impedir el dúmping social importat des de Letònia.

Certament, l'exigència de la unanimitat ha desaparegut d'altres 40 temes, però subsisteix en altres de molt sensibles, com ara la fiscalitat.

Per això, el primer ministre belga, Guy Verhostad, que repeteix en el càrrec per fer sortir Bèlgica de la seva crisi, deia que la UE només serà realment una entitat política quan supprimeixi la unanimitat com a regla de decisió i tingui poders fiscals que li permetin obtenir recursos directament dels ciutadans.

Mentre això no passi, i encara queda lluny, la UE es mantindrà en allò que Keynes en deia "un equilibri de subocupació". Com diu l'eurodiputat francès Jean- Louis Bourlanges, ja té moltes de les característiques d'una organització federal democràtica, però li falten les competències corresponents. A Lisboa ha sortit de la crisi institucional, però la UE continua tenint responsabilitats limitades sobre molts dels problemes que preocupen els europeus, que ja no tenen solució en el marc nacional on molts governs s'entossudeixen a seguir jugant sols.

*President de la Comissió de Desenvolupament del Parlament Europeu.